

Hotti

9.6.2009

Kunnallinen sosiaalihuollon täydennyskoulutus vuonna 2008

Lainsäädännön muutokset voimaan 1.8.2005

Vuoden 2005 elokuun alusta tuli voimaan sosiaalihuoltolain (710/1982) täydennyskoulutusta koskevan 53 §:n (50/2005) muutos. Samanaikaisesti tuli voimaan myös sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu laki (272/2005).

Säännösten mukaan työnantajan tulee huolehtia siitä, että sosiaalihuollon henkilöstö osallistuu peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Terveystieteiden osalta vastaava lainsäädäntö on ollut voimassa vuodesta 2004 lukien.

Sosiaalihuollon täydennyskoulutussuosituksessa ammatillisella täydennyskoulutuksella tarkoitetaan sosiaalihuollon henkilöstölle suunnattua, työssä tarvittavan osaamisen ylläpitämiseen liittyvää lyhyt- ja pitkäkestoista täydennyskoulutusta, jonka avulla ylläpidetään ja kehitetään työssä tarvittavaa osaamista. Koulutuksen tulee olla työnantajan hyväksymää ja työtehtäviin liittyvää. Määritelmä vastaa kunnallisen henkilöstön osaamisen kehittämistä koskevassa suosituksessa tarkoitettua ammatillista täydennyskoulutusta. Työhön perehdytystä ja työhönohjausta ei lasketa mukaan täydennyskoulutukseen, eikä täydennyskoulutukseksi katsota myöskään työhön liittyviä kokouksia tai alle puolen päivän mittaisia koulutustilaisuuksia, elleivät ne ole osa laajempaa täydennyskoulutuskokonaisuutta.

Täydennyskoulutusta koskevan lainsäädännön keskeinen sisältö, määritelmät ja ohjeet valtakunnallisesti seurattavista ja tilastoitavista tiedoista käyvät ilmi Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeestä 17/2006. Sosiaalialan kehittämishankkeen 2003 – 2007 yhteydessä valmisteltiin Sosiaalihuollon täydennyskoulutussuositus, Opas kunnille ja kuntayhtymille (STM:n julkaisuja 2006:6).

Täydennyskoulutustietoja seurataan vuosittain

Sosiaalihuoltolain muutos edellyttää, että kunnat seuraavat sosiaalihuollon henkilöstön koulutuksen toteutumista, koulutukseen osallistumista ja siitä aiheutuvia kustannuksia osana kunnan seurantajärjestelmiä, esimerkiksi henkilöstökoulutusrekisterin tai vastaavan avulla.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen tehtävänä on kerätä toimintayksiköiden seurantatietojen pohjalta vuosittain täydennyskoulutusta koskevat määrälliset ja kustannustiedot koko kunta-alan osalta ja raportoida kehityksestä. Sosiaalihuollon osalta täydennyskoulutustiedot on tähän mennessä selvitetty kalenterivuosilta 2006 – 2008. Terveystieteiden osalta vastaavat tiedot on tähän mennessä kerätty kalenterivuosilta 2004 – 2008, ja niistä on tehty omat erilliset yhteenvetonsa.

Hotti

9.6.2009

Seurattaviin tietoihin kuuluvat:

- täydennyskoulutukseen osallistuvien lukumäärä
- täydennyskoulutuspäivien määrät
- täydennyskoulutuksen kustannukset.

Vastaavat tiedot kerätään myös erikseen sosiaali- ja terveysalan vähintään 30 opintopisteen laajuiseen johtamiskoulutukseen osallistuneiden osalta.

Kunnallinen työmarkkinalaitos keräsi sosiaalihuollon täydennyskoulutustiedot vuodelta 2008 kuntiin ja kuntayhtymiin helmikuussa 2009 lähettämällään nettitiedustelulla. Yhteen-
veto tiedustelun tuloksista sekä tiedustelulomake ovat muistion liitteissä 1 ja 2.

Sosiaalihuollon täydennyskoulutustiedot kerättiin nyt kolmatta kertaa. Kuntien ja kuntayhtymien valmiudet ilmoittaa täydennyskoulutustiedot sosiaalihuollon osalta ovat edelleenkin vielä puutteelliset. Saatuihin tietoihin tulee suhtautua varauksella. Vaikkakin kunnissa ja kuntayhtymissä on voitu ottaa mallia vastaavien täydennyskoulutustietojen keruusta terveydenhuollossa, olivat kirjanpito- ja rekisteröintijärjestelmät vielä monin osin keskeneräiset. Ongelmia tuotti erityisesti sisäisten koulutustilaisuuksien sekä kustannustietojen kerääminen ja raportointi.

Täydennyskoulutuksen piiriin kuuluva henkilöstö

Sosiaalihuollon täydennyskoulutuksen piiriin kuuluvia ammattiryhmiä ei ole rajattu, vaan henkilöstöllä tarkoitetaan työtehtävää ja ammattinimikettä rajaamatta koko sosiaalihuollon tehtäväalueella toimivaa henkilöstöä. Täydennyskoulutuksen piiriin kuuluvat sekä vakinaiset että määräaikaiset työntekijät. Myös päivähoiton henkilöstö on täydennyskoulutusvelvoitteen piirissä, vaikka päivähoito hallinnollisesti kuuluisi kunnassa muun kuin sosiaalihuollosta vastaavan toimielin piiriin (sosiaalihuoltolain 17§). Kuntien tulee sisällyttää myös johdon ja esimiesten täydennyskoulutus osaksi sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutussuunnitelmia. Täydennyskoulutuksen tarve vaihtelee vuosittain yksilö-, ammattiryhmä- ja työyhteisötasolla riippuen kunnan tai kuntayhtymän asettamista strategisista painopisteistä.

Tilastokeskuksen kunta-alan palkkatilaston mukaan lokakuussa 2008 sosiaalihuollon henkilöstöä työskenteli yhteensä 118 000 henkilöä. Tiedusteluun vastanneissa kunnissa ja kuntayhtymissä ilmoitettiin olevan palveluksessa sosiaalihuollon henkilöstöä yhteensä 68 304 henkilöä. Tiedustelu kattaa 58 % koko kunta-alan sosiaalihuollon henkilöstöstä. Niissä kunnissa ja kuntayhtymissä, joissa sosiaalitoimi ja terveydenhuolto on yhdistetty, oli vaikeuksia ilmoittaa täydennyskoulutustiedot pelkästään sosiaalihuollon osalta.

Vuodelta 2008 annettujen täydennyskoulutustietojen kattavuuteen on vaikuttanut alenta-
vasti vuoden vaihteessa tapahtuneet kuntaliitokset. 1.1.2009 astui voimaan 32 kuntaliitos-
ta, joiden myötä poistui 67 kuntaa. Täydennyskoulutustietoja on ollut myös vaikea saada
mm. vasta perustettujen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden sekä pur-
kautuneiden kuntayhtymien osalta.

Hotti

9.6.2009

Täydennyskoulutukseen osallistui 72 % henkilöstöstä

Selvityksen mukaan vuonna 2008 täydennyskoulutukseen osallistui 72 % sosiaalihuollon koko henkilöstöstä. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten täydennyskoulutusta annettiin sosiaalityöntekijöille. Täydennyskoulutukseen osallistuneiden osuus on pysynyt samana vuonna 2008 vuoteen 2007 verrattuna. Vuonna 2006 täydennyskoulutukseen osallistui 67 % sosiaalihuollon henkilöstöstä.

Taulukko 1: Täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärä vuonna 2008

Ammattiryhmä	Koko henkilöstön lukumäärä	Täydennyskoulutukseen osallistuneet:	
		Lukumäärä	%-osuus
Sosiaalityöntekijät (ylempi tai alempi yliopistotutkinto)	2 645	2 387	90,2
Yliopistokoulutettu muu sosiaalihuollon henkilöstö (mm. lastenvalvoja, sosiaaliasiamies, koulukuraattori, psykologi)	1 648	1 210	73,4
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, opetus- ja kasvatustieteiden alan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sosiaalialan opistoasteen tutkinnon suorittaneet (mm. sosiaaliohjaaja, lastentarhanopettaja)	17 285	13 157	76,1
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tai kouluasteen tutkinnon suorittaneet (mm. lähihoitaja, kodinhoitaja, lastenhoitaja, kehitysvammaistenhoitaja)	29 980	21 410	71,4
Muu palveluketjussa toimiva henkilöstö (mm. perhepäivähoitajat, tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	16 746	10 707	63,9
Kaikki yhteensä	68 304	48 871	71,5

Täydennyskoulutusta keskimäärin 3,2 päivää/koulutukseen osallistunut

Täydennyskoulutukselle ei ole asetettu sen enempää vähimmäis- kuin enimmäismääriä. Koulutuksen tarve voi vaihdella vuosittain mm. työyhteisön toimintojen kehittämisvaiheesta, henkilön ammatillisesta koulutuksesta ja tehtävästä riippuen huomattavastikin puoleen tai toiseen. Valtioneuvoston 2.10.2003 antamassa periaatepäätöksessä sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi on todettu, että keskimäärin 3-10 täydennyskoulutuspäivää vuodessa voidaan pitää yhtenä täydennyskoulutuksen lähtökohtana.

Täydennyskoulutuspäivät tuli ilmoittaa työpäivinä ja vajaat työpäivät tuli summata kokonaisiksi päiviksi. Tiedustelun mukaan täydennyskoulutuspäiviä oli vuonna 2008 keskimäärin 3,2 yhtä koulutuksessa ollutta henkilöä kohden laskettuna. Täydennyskoulutuspäivien määrä oli laskenut edelliseen vuoteen verrattuna keskimäärin 0,3 päivällä. Keskimäärin eniten täydennyskoulutuspäivien määrä oli vähentynyt sosiaalityöntekijöillä (- 0,8 päivää) sekä yliopistokoulutetulla muulla sosiaalihuollon henkilöstöllä (- 0,7 päivää). Ammattiryhmittäin tarkasteltuna heillä oli kuitenkin koulutuspäiviä keskimäärin muita ryhmiä enemmän.

Hotti

9.6.2009

Taulukko 2: Täydennyskoulutuspäivien määrä keskimäärin koulutuksessa ollutta henkilöä kohden vuonna 2006 – 2008

Ammattiryhmä	Täydennyskoulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu		
	v. 2006	v. 2007	v.2008
Sosiaalityöntekijät (ylempi tai alempi yliopistotutkinto)	5,7	5,8	5,0
Yliopistokoulutettu muu sosiaalihuollon henkilöstö (mm. lastenvalvoja, sosiaaliamies, koulukuraattori, psykologi)	4,8	6,0	5,3
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, opetus- ja kasvatustieteiden alan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sosiaalialan opistoasteen tutkinnon suorittaneet (mm. sosiaalihoaja, lastentarhanopettaja)	5,5	4,3	4,0
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tai kouluasteen tutkinnon suorittaneet (mm. lähihoitaja, kodinhoitaja, lastenhoitaja, kehitysvammaistenhoitaja)	3,3	3,3	2,9
Muu palveluketjussa toimiva henkilöstö (mm. perhepäivähoitajat, tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	3,1	2,3	2,6
Kaikki keskimäärin	3,9	3,5	3,2

Täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset 8 miljoonaa euroa – koulutusajan palkat lisäksi 24 miljoonaa euroa

Kokonaiskustannuksiin tuli tiedustelussa laskea mukaan täydennyskoulutuksesta aiheutuneet välittömät kulut eli kurssimaksut, kouluttajien palkkiot, päivärahat, matka- ja majoituskulut sekä mahdollisten sijaisten palkat sivukuluihin. Kustannuksiin ei laskettu täydennyskoulutukseen osallistuvan henkilöstön koulutusajan palkkoja. Tiedustelulomakkeella kustannustiedot pyydettiin ilmoittamaan kokonaiskustannuksina. Niitä ei siis tarvinnut eritellä ammattiryhmittäin.

Myös kustannuksista saatuihin tietoihin tulee suhtautua varauksella. Tämä tiedustelu kattaa noin 60 % kunta-alan sosiaalihuollon henkilöstöstä. Yhteenvedosta puuttuu siten noin 40 % sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutustiedoista. Osa tiedusteluun vastanneistakaan kunnista ja kuntayhtymistä ei pystynyt ilmoittamaan kustannustietoja ollenkaan. Myös se mitä kustannuksiin oli laskettu mukaan, vaihteli suuresti. Suuressa osassa vastauksista sijaisten palkat puuttuivat ilmoitetuista kustannuksista kokonaan. Osassa kustannuksissa saattoi olla mukana vain kurssimaksut, osa ei pystynyt ilmoittamaan matkakuluja jne.

Tiedustelun mukaan täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset olivat keskimäärin henkilöä kohden laskettuna 163 euroa vuonna 2008. Kustannukset on laskettu vain niiden kuntien ja kuntayhtymien osalta, jotka ovat ilmoittaneet sekä täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärän että siitä aiheutuneet kustannukset. Jos näin saadut keskimääräiset kustannukset henkilöä kohden kerrotaan kaikkien täydennyskoulutukseen osallistuneiden henkilöiden yhteismäärällä, saadaan täydennyskoulutuksen välittömiksi kokonaiskustannuksiksi tiedusteluun vastanneissa kunnissa ja kuntayhtymissä noin 8 miljoonaa euroa vuonna 2008.

Hotti

9.6.2009

Edellä mainitut kustannukset eivät sisällä täydennyskoulutukseen osallistuneiden koulutusajan palkkoja. Täydennyskoulutuksesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia laskettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon koulutukseen osallistumisen vuoksi menetetty työpanos. Koulutusajan palkat on tässä laskelmassa saatu kertomalla koulutuksessa olleiden arvioitu keskimääräinen päiväpalkka keskimääräisillä täydennyskoulutuspäivillä ja kertomalla saatu tulos täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärällä. Näin laskien menetetyt työpanoksen kustannuksiksi vuonna 2008 saadaan ilman välillisiä työvoimakustannuksia noin 18 miljoonaa euroa ja välilliset työvoimakustannukset mukaan lukien noin 24 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutus

Kuntien ja kuntayhtymien tuli ilmoittaa sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutukseen (vähintään 30 opintopistettä) osallistuneiden lukumäärä sosiaalihuollossa, koulutuspäivät sekä kustannukset.

Vuonna 2008 sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutukseen osallistui 286 henkilöä sosiaalihuollossa. Täydennyskoulutusta heillä oli keskimäärin 7,9 päivää. Johtamiskoulutuksen kustannukset osallistujaa kohden olivat keskimäärin 374 euroa.

Myös johtamiskoulutuksesta annettuihin tietoihin on syytä suhtautua varauksella. Sen lisäksi, että selvityksestä puuttuu noin 40 % sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutustiedoista, läheskään kaikki eivät pysty erittelemään näistä tietoja kysymällämme tarkkuudella.

Taulukko 3: Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutus vuosina 2006 – 2008

	v. 2006	v. 2007	v. 2008
Koulutukseen osallistuneiden lukumäärä	459	384	286
Koulutuspäiviä keskimäärin/koulutuettu	7,6	8,2	7,9
Kustannus keskim. euroa/koluettu	500	657	374

Liitteet

- 1 Tiedustelun tulokset
- 2 Tiedustelulomake